

گفت و گو با بازیگر نقش احمد متوسلیان همزمان با آغاز اکران فیلم «ایستاده در غبار»

همراهی نجیبانه با عاطفه و خشم

⊙ از دیروز اکران «ایستاده در غبار» آغاز شد، همزمان با انتشار خبر احتمال در قید حیات بودن احمد متوسلیان، هادی حجازی‌فر از ابنای نقش او در بهترین فیلم جشنواره فیلم فجر اخیر گفته است

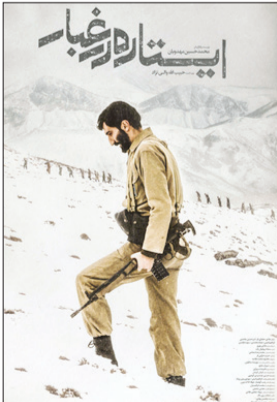
صابر محمدی

از دیروز، اکران بهترین فیلم جشنواره سی‌وپهارم فیلم فجر آغاز شد؛ فیلمی درباره جاویدالانسر احمد متوسلیان که «ایستاده در غبار» نام دارد. احمد متوسلیان از قهرمان‌های ملی است که سی‌وپهار سال پیش در لبنان ربوده شد و همچنان سرنوشتش در هاله‌ای از ابهام است اما احتمالاً شما هم شنیده‌اید که وزیر دفاع و برخی منابع دیگر اخیراً مدعی شده‌اند اسنادی پیدا کرده‌اند مبنی‌بر در قید حیات بودن او. حالا این ادعا و همزمانی‌اش با اکران «ایستاده در غبار»، می‌تواند این فیلم را به صدر اخبار بازگرداند. به همین مناسبت از هادی حجازی‌فر سراغ گرفتیم؛ بازیگر نقش احمد متوسلیان در «ایستاده در غبار»؛ کارگردان تئاتری که با این فیلم مقاومتش برای بازی در سینما پس از مدت‌ها شکسته شد و حالا البته از این ماجرا راضی است.

|||

آثاری که برترهای را تصویر می‌کند، اغلب می‌خواهند ترسیم‌کننده سیمایی واقعی از چهره موردنظر باشند. در «ایستاده در غبار»، حرف اول را رئالیته محض می‌زند یا عناصر دیگری را نیز در تریساق نقش احمد متوسلیان دخیل کردید؟

اساس و معیار من برای رسیدن به نقش احمد متوسلیان، فیلمنامه بود. من متوجه بودم که باید احمد متوسلیان را از روی فیلمنامه و خوانش محمدحسین مهدویان (کارگردان فیلم) می‌ساختم و نه براساس قرائت‌های مختلف کسانی که ادعای شناخت او را داشتند. علاوه‌بر فیلمنامه، یک‌سری ژست‌ها، اکت‌ها، تصاویر و صداهایی هم در دسترس بود که برای ترسیم سیمای متوسلیان کمکم می‌کرد. در نهایت چه کردم؟ هادی حجازی‌فر را در موقعیت‌هایی که فیلمنامه تعیین و شناختم از او ایجاد می‌کرد، قرار می‌دادم. به عبارت دیگر، از این میان علاوه‌بر فیلمنامه، حافظه عاطفی من به‌عنوان بازیگر نقش او نیز، مهم بود. می‌دانستم که متوسلیان شبیه

ایستاده در غبار

کارگردان: محمدحسین مهدویان

تهیه‌کننده: حبیب‌الله‌والی‌نژاد

سینما نما

اسکور سبیزی و دی کاپریو امشب در شبکه یک

#

گروه سینما و تلویزیون، سال‌هاست کنداکتور تلویزیونی‌ها آخر هفته‌ها را با بخش فیلم‌های سینمایی پر می‌کند. متنا یکی از انتقاداتی که اغلب به انتخاب و بخش این فیلم‌ها وارد می‌شود این است که این فیلم‌ها آثار روز سینمای ایران و جهان نیستند و گاه بارها از تلویزیون پخش شده‌اند. این‌بار اما شبکه یک، فیلمی قرار است پخش کند که دست کم تا ۱۰ سال پیش جلو آمده است. فیلم سینمایی «جدامانده» امشب، پنجشنبه ۱۹ خرداد ساعت ۲۲ از شبکه یک سینما پخش خواهد شد. مار تین اسکورسبیزی سال ۲۰۰۶ کارگردانی این اثر را با بازی لئوناردو دی کاپریو، جک نیکلسون، مت دیمن و مارک والبرگ بر عهده داشته است.

چند روز پیش نیز، وزیر دفاع با اعلام این‌که متوسلیان پس از گذشت سی‌وپهار سال زنده است و در اسارت به سر می‌برد، بار دیگر، او را به صدر اخبار بازگرداند. جالب این‌که این ادعا، همزمان با آغاز اکران «ایستاده در غبار» مطرح شده است. شما در غیابش، صورتی از او را احضار کردید. با شنیدن این خبر، چه حسی به شما دست می‌دهد؟

وقتی خبر را شنیدم، ساعت هفت صبح بود که زنگ زدم به محمدحسین مهدویان (کارگردان فیلم) و بیدارش کردم تا مطلعش کنم. این‌س همزمانی شوکه‌ام کرد. حالا خوشحالم که «ایستاده در غبار» توانسته به نوعی مطالبه‌گری عمومی در این‌باره به وجود بیورد. همیشه به این فکر کرده‌ام، سرنوشت فاتح خرمشهر چگونه می‌تواند این‌گونه سال‌ها در بی‌خبری مسکوت بماند. البته متوجهم که مناسبات دیپلماتیک پشت‌پرده‌هایی دارد و ما نباید از همه آنها مطلع باشیم، اما به هر حال، این‌بار پیگیری عمومی درباره سرنوشت او شکل گرفته است. اما این‌که پرسیدید چه حسی دارم. مسلماً مثل همه خوشحالم و حتی سایت‌های خارجی را به کمک دوستان چک می‌کنم تا از جزئیات خبری بیشتر آگاه شوم و این‌بار ظاهر ناشنه‌های معتمد که تماشاگر، تماشاگر می‌آورد و روند استقبال از اکران‌ها، تصاعدی است. بنابراین شساید در یکی دو هفته اول، تعداد تماشاگر بالایی برای تماشای این فیلم به سینما نیاید، اما پس از دو هفته، «ایستاده در غبار» کاملاً پرتماشاگر خواهد بود.

«ایستاده در غبار» به رسم و قاعده معمول در ژانر موسوم به «دفاع مقدس» قرار می‌گیرد. اما مشخصاً تفاوت‌هایی با مولفه‌های مرسوم آن دارد. اگر بپذیریم که این فیلم، اثری قاعده‌افزا است، از چه نقطه‌نظری می‌توانسته به ژانر دفاع مقدس، قواعدی بیفزاید؟

«ایستاده در غبار»، مرز جدیدی ترسیم کرده بین آن‌چه به‌عنوان ژانر جنگی در سینمای دنیا می‌شناسیم با آن‌چه در این‌جا ژانر دفاع مقدس می‌شناسیمش. به نوعی نقطه تلاقی این تعاریف است. قهرمان «ایستاده در غبار» شبیه هیچ‌یک از قهرمان‌های ژانر جنگ ما نیست. مشابه لحظاتی از فیلم را مثلاً می‌توانیم در «نجات سرباز رایان» ببینیم، آن‌جا که دست تام هنکس می‌لرزد و درمی‌یابیم که با قهرمانی خاکستری مواجهیم. در «ایستاده در غبار» نیز، این خاکستری‌بودن بروز و ظهور دارد؛ احمد متوسلیان، هم عصبانی می‌شود و هم از عاطفه‌اش یاری می‌گیرد. یک ابرقهرمان و مرتفع‌شده. به هر حال پرداختن به شخصیت‌های معاصر همواره در معرض این ماجرا بوده است. خوانش‌های مختلف موافق و مخالف می‌توانند در درس‌ساز باشند. وقتی گردوغبار باشد، تشخیص هم سخت می‌شود. همین باعث می‌شود کارگردان‌ها راه‌های راحت را انتخاب کنند. برای جلب رضایت همه، تصویری که می‌سازند کاملاً سفید یا کاملاً سیاه است. نتیجه‌اش این می‌شود برخی سربال‌هایی که از فرط جلب رضایت، کاملاً کاریکاتوری‌اند!

یکی از مصائب ساختن آثاری در رابطه با چهره‌های محبوب ملی، راضی نگاه‌داشتن طیف‌های مختلف مدعی درباره آنهاست. ظاهراً خانواده متوسلیان نیز، گله‌هایی از برخی نکات مطرح در «ایستاده در غبار» داشتند...

چندان درگیر این اختلافات نبودم، اما تا آن‌جا که مطلع، یکی از برادران ایشان، تنها با برخی جزئیات موافق نبودند. همه اینها در اکران خصوصی فیلم به هم‌راه خانواده محترم ایشان لحاظ و مرتفع‌شده. به هر حال پرداختن به شخصیت‌های معاصر همواره در معرض این ماجرا بوده است. خوانش‌های مختلف موافق و مخالف می‌توانند در درس‌ساز باشند. وقتی گردوغبار باشد، تشخیص هم سخت می‌شود. همین باعث می‌شود کارگردان‌ها راه‌های راحت را انتخاب کنند. برای جلب رضایت همه، تصویری که می‌سازند کاملاً سفید یا کاملاً سیاه است. نتیجه‌اش این می‌شود برخی سربال‌هایی که از فرط جلب رضایت، کاملاً کاریکاتوری‌اند! «ایستاده در غبار» اما تمرینی است برای شکستن این فضای غالب. مرز شکستی از قرائت‌های مختلف از شیوه شخصیت معاصر.

چندسال یک‌بار، احمد متوسلیان به انواع مختلف به صدر اخبار بازمی‌گردد.

باریک‌تر از مو

پررونق نوروز را، همین تیزرهای ماهواره‌ای عنوان کردند و حتی رئیس سازمان سینمایی در گفت‌وگویی با روزنامه «سینما» تأثیر فراوان این تیزرها در فروش فوق‌العاده فیلم‌های امسال را انکار نکرد. بنابراین، این حکم دادستانی، به نوعی پاک‌کردن صورت مساله است. بدیهی است که دادستانی حق دارد بروز این مساله را خلاف قوانین رسانه‌ای تلقی کند، اما حالا با حذف یکی از عوامل مؤثر رد رونق گیشه، چه برنامه‌ای قرار است جایگزین شود تا اکران‌ها از تنور داغ بهار، بیرون نرفتند؟

به هر حال، این تویی است که به صورت زیرپوستی از سوی اردوگاه صدا و سینما به زمین سینماگران و به‌خصوص تهیه‌کنندگان پرتاب شده است. چرا؟ اکثر تلویزیون خودمان در پخش تیزر همه فیلم‌ها محدودیت‌هایی ایجاد کند و از سوی دیگر و مهم‌تر از آن، اگر مخاطبان سینما را عادت بدهد که تبلیغات سینما را از تلویزیون دنبال کنند، این غائله می‌تواند به نوع دیگری ختم شود.

گزارش گفت و گو

همسر شهید، از تصویر مخدوش «وصالی»

در فیلم حاتم‌ی کیا می‌گوید

روایت داستانی بود، نه مستند!

گروه ادب و هنر! فیلم «ایستاده در غبار» در همان غباری ایستاده که فیلم‌های شخصیت‌محور پیش از خودش ایستاده بودند. اما جقدر یک فیلمساز متعهد شده است که در نشان دادن اثری سینمایی و داستانی به تاریخ وفادار بماند و آیا باید در مواجهه با این آثار سختگیری کرد؟ بازیگر نقش احمد متوسلیان در فیلم «ایستاده در غبار» در گفت‌وگویی با «فرهیختگان» که در همین صفحه می‌خوانیدش، گفته که این فیلم، تمرینی تازه و جدی است از تعامل فیلمساز با خانواده‌ای که قرار است فرزندشان به‌عنوان چهره‌ای ملی به تصویر کشیده شوند؛ تمرینی تازه، چون می‌دانیم همیشه این ارتباط، مشمول مصائب بسیاری بوده است.

فیلم «چ» ساخته ابراهیم حاتم‌ی کیا نیز پیش از این دستخوش خرده‌گیری عده‌ای در این‌باره بود. چنانچه فیلم‌های شخصیت‌محور دیگر نیز این‌گونه بودند. در این باره مریم کاظم‌زاده، همسر اصغر وصالی خیر‌نگار و عکاس جنگ که خود آن روزها را تجربه کرده است، می‌گوید: «ابراهیم حاتم‌ی کیا چهار جلسه مفصل درباره شهید وصالی گذاشت، اما اصلاً در آن جلسات اشاره نکرد که قرار است فیلمی در این‌باره ساخته شود. روز افتتاحیه و نمایش فیلم نمی‌دانستم قرار است چنین فیلمی ببینم. بار اول که فیلم را دیدم فقط گریه کردم و اصلاً درکی از درست بودن تصاویر نداشتم. از دخترانم که درباره فیلم پرسیدم، متوجه شدم تأثیرگذار بوده است. هرچند آنها هم مثل بسیاری از هم‌نسلان خود، تصویری از تاریخی که

برایشان روایت می‌شد، نداشتند. بار دوم که برای تماشای فیلم رفتم، بخشی از فیلم را دیدم. اما بار سوم سعی کردم هوشیارانه‌تر تماشا کنم.» به اعتقاد کاظم‌زاده، در این فیلم که شهید وصالی مقابل چمران نشان داده شده است به شخصیت پر د ا ز ی وصالی دقت خاصی

⊙ بابک حمیدیان، ایفاگر نقش شهید اصغر وصالی در فیلم «چ»

نشده بود. او می‌گوید: «خیلی‌ها به من می‌گفتند اعتراض خود را نسبت به تصویری که حاتم‌ی کیا ارائه کرده، اعلام کن. پیش خودم فکر کردم بعد از ۳۰ سال یکی اسم شهید وصالی را مطرح کرده، آیا درست است که حالا که بعد از این همه سال کسی به او پرداخته من بهانه‌گیری کنم؟ درست است که همه وجوه رمزنگاری، رشادت و شخصیت وصالی را نشان نمی‌دهد، اما باید درنظر بگیریم این فیلم تنها ۴۸ ساعت از پاوه را روایت می‌کند.» کاظم‌زاده معتقد است با شناختی که از دکتر چمران و اصغر وصالی داشته، شخصیت شهید چمران هم واقعی روایت نشده است. به نظر او، این فیلم فرصتی بود که حاتم‌ی کیا حرف‌هایش را بزند. کاظم‌زاده می‌گوید: «بابک حمیدیان می‌گفت من سه نقش عمده را در آن سال بازی کردم، اما هیچ یک به سنتی نقش اصغر وصالی نبوده؛ چون شخصیت وصالی واقعی بود. به نظرم بدخلاقتی کار راحت و ناجوانمردانه‌ای بود برای اینکه دیگر کسی به این شخصیت نپردازد، دوست نداشتم چنین اتفاقی بیفتد. خدا می‌داند تنها به این خاطر که جلوی اثری از یک هنرمند را نگرفته باشم، اعتراض نکردم. هر جا نشستم گفتم حاتم‌ی کیا این فیلم را ساخت، شما فیلم دیگری بساز. کاش می‌شد به خانواده شهدا و دیگر دوستان اعلام کرد، این‌گونه برخورد نکنند.»

به گفته مریم کاظم‌زاده در آن ۴۸ ساعت روایت شده در پاوه، که می‌تواند، ما به ازایش آن ۴۰ ساعت گرفتاری در مهیاد باشند، هر واکنشی ممکن بود، اتفاق بیفتد. شهر در حال سقوط بود و خیلی‌ها ممکن بود کشته شوند. خب این را درک می‌کردم که این همه زندگی، فرماندهی و شخصیت وصالی نیست. کاظم‌زاده می‌گوید: «مهم‌ترین ویژگی وصالی این بود که زمان عملیات به کسی نمی‌گفت بیایید برویم، خودش جلو می‌رفت و می‌گفت هر که دوست دارد بیاید. هیچ اختلافی بین او و چمران نبود. چمران خیلی وصالی را دوست داشت. آنها در شرایط سخت همدیگر را پیدا کرده و به هم اعتماد کرده بودند. وصالی شش‌دینا اعتقاد و ارادت خاصی به دکتر چمران داشت و دکتر چمران هم خیلی برای او احترام قائل بود.» به اعتقاد کاظم‌زاده، حاتم‌ی کیا با ارزشی انجام داده است که به‌عنوان هنرمند یا کارگردانی به شخصیت این افراد می‌پردازد. این روشن است که کارگردان درباره پاوه و ۴۸ ساعتی که بر آن شهر گذشت، مستند نساخته که ایرادی بر او وارد باشد. او اثری داستانی و جذاب با همه قصه‌گویی‌هایش خلق کرده که باید برای مردم جذاب باشد.

⊙ هادی حجازی‌فر ایفاگر نقش احمد متوسلیان در فیلم «ایستاده در غبار»